

Dragi Ivane, sretan ti rođendan!

Alen Lisak

Ako biste pitali Ivana Kristića voli li zimu, on bi vam odgovorio potvrdno, a na pitanje zašto je tako, on bi odgovorio vrlo prostodušno – zimi može ugasiti hladnjak i držati hranu na balkonu, te na taj način uštedjeti na režijama.

Ali, nitko više ne pita Ivana takva osobna pitanja, zapravo nitko ga više ništa ne ispituje, i tako biva već više od deset godina.

Danas je Ivanu rođendan. Stoga je s maleckog balkona unio Ledinu rođendansku tortu, stavio ju pred sebe na stol i upalio svjećicu, otpuhnuo plamičak, bez da je prije toga zamislio želju.

U djetinjstvu mu je bilo ponešto teže podnijeti činjenicu da mu rođendan pada baš na Božić. Ujutro bi ga pod borom dočekao jedan poklon, to ti je i za Božić i za rođendan, rekli bi mu roditelji, sretni što su ubili dvije muhe jednim udarcem. A kada bi došli gosti, svi bi si prvo međusobno izljubili, čestitali, proćaskali, tek bi nakon zdravice djed Božo rekao: Hej, pa čekajte, nije li danas našem malom Ivanu rođendan?

Ipak, Ivan je tu činjenicu vjerojatno podnosio mnogo bolje nego što bi se od jednog djeteta očekivalo. Ne bi on nikada zaplakao ili se otvoreno pobunio protiv te nepravde, naprotiv nastojao je pokazivati zahvalnost za taj jedan poklon, a na zakašnjele čestitke bi se ljubazno smješkao.

Danas je Ivan napunio 45. Jučer je okitio bor, mali, umjetni, stavio je desetak kuglica od stiropora. I to je bilo sve od božićnih ukrasa, više ni ne stane u stan od tridesetak kvadrata.

A torta je bila ukusna, volio je jesti slatko za doručak, pojeo je dvije kriške, ostatak vratio na balkon. Danas neće raditi, ne radi niti jedan restoran, pa ne radi ni on, ostaviti će svoju nezgrapnu kockastu torbu da miruje na stolici. Inače, posao je dobar, vozi se biciklom po gradu, susreće se s ljudima, daje im hranu, usrećuje ih; to je plemeniti posao, posao koji ga ispunjava, a novci koje zaradi sasvim su dostatni za jedan skromni, samački život.

Prije nešto više od desetak godina Ivan je bio ista osoba, samo je živio u drugačijim okolnostima. Imao je drugi posao, više novaca, živio je u većem stanu, imao je suprugu i

kćerkicu. Isto je izgledao, samo s kojom boricom i sijedom manje. Mršav, smeđa, blago valovita kosa do ramena, nešto duža, ali pažljivo održavana brada, blage, plave oči, uvijek skromno odjeven, nemarkirane majice, ljeti obavezno sandale.

Napokon bijeli Božić. Snijeg je počeo padati jučer, padao je cijelu noć i još pada. Ivanu je za osjećaj zadovoljstva bilo dovoljno pogledati kroz svoj prozor, na dječje igralište - tobogan, ljuljačke, klackalice, vrtuljak zatrpani su, ali djeca su sretna, sanjkaju se, grudaju, grade snjegoviće, smiju se, sretna su, sretni su i njihovi roditelji. Ivanu je uvijek bilo dovoljno gledati sreću drugih, pa bi i on sam biti sretan.

Kao tinejdžer, Ivan je bio povučeni momak. Bez djevojke, bez prijatelja, a za osamnaesti rođendan odlučio je proslaviti svoju punoljetnost. Svjestan da će svi biti zauzeti za Božić koji je padao na , termin je odredio na subotu, poslije Svetog Stjepana. Poslao je pozivnice cijelom školskom razredu, kupio sokove, čak i koje pivo, kekse, čips, štapiće, naručio pizzu. U 19h počeo je osluškiivati zvono. Čekao je i čekao, kazaljke na satu su kružile, ali zvono nije niti jednom zazvonilo.

Promatrao je jednu majku kako brižno podiže mališu koji se okliznuo na ledu, grli ga, ljubi ga na mjesto udarca, a onda se trgne na zvuk zvona.

U dvadesetima je Ivan dok je volontirao u udruzi slijepaca ipak upoznao djevojku. Zvala se Magda, lijepa, pristojna djevojka. Zavoljeli su se snažno, već tada je znao da je ona prava.

Na vratima su bile dvije curice. Starija je imala džemper s Rudolfom i rajf sa svijetlećim jelenjim rogovima, mlađa je imala kapicu djeda Mraza i crveno zelenu haljinicu, u ruci je plaho držala plastičnu posudicu. Starija je pjevala medenim glasom, mlađa zamuckivala:

*„Oj pastiri, čudo novo
Niste nigdar vidjeli ovo:
U jaslicam prostim rodio se Bog
Koji s neba siđe radi puka svog.“*

Caklenih očiju i toplinom oko prsa, te s velikom radošću zbog takvog krasnog iznenađenja, Ivan ih pozove da uđu, dok on potraži nekoliko eura koje će ubaciti maloj u posudicu.

Prije osamnaest godina Ivan i Magda su se vjenčali. Godinu kasnije Ivan se zaposlio u prodaji. Godinu kasnije rodila se Katarina.

- Sjednite na kauč, nemojte se stidjeti.

U škripavom ormariću u kuhinju držao je praznu staklenku od kiselih krastavaca, a u njoj kovanice i pokoju novčanicu od pet eura.

- Evo, – istresao ju je cijelu u posudicu od malene – nadam se da ti neće biti sada teško za nositi, možda da daš seki.
- Hvala Vam gospodine – rekla je starija, kroz osmijeh pokazala zube, bez gornjih sjekutića
- Ne, hvala vama, uljepšale ste mi Božić... i rođendan.
- Rođendan?
- Oh da, danas mi je rođendan.
- Sretan rođendan, gospodine
- Cjetan jocendan – ponovila je mala nakon što ju je seka cimnula ramenom
- Hvala vam, tako ste slatke, podsjećate me na moju Katu

Prije petnaest godina, Ivan je vodio uspješan život, barem prema standardima koje društvo uobičajava nametati. Ipak, unutar vlastita bića izjedala ga je tiha patnja - posao prodaje nije bio za njega, činio ga je nesretnim, nemirnim. Problem kod takvih poslova je što se često mora uljepšati proizvod ili uslugu koju prodajete, a to je samo uljepšani izraz za laganje, a Ivan nije bio dobar u laganju; stoga je morao naučiti dobro lagati, što to mu je teško padalo na dušu. Osim toga, u prodaji i na mnogim drugim radnim mjestima često se vrši pritisak na zaposlenike, ili zaposlenici moraju pritiskati nekoga, a Ivanu se nije sviđalo niti jedno niti drugo. Unatoč toj boli Ivan se trudio, trpio, išao dalje, imao je malu kćerkicu kojoj treba kupiti hranu, pelene, odjeću, morao je ići dalje.

- Oh da! Imam toru. Sladoledna torta. Želite li malo? Može?
- Mhm.
- Evo odmah, držim ju na balkonu. To vam je djeco prednost zime, ne treba vam hladnjak. Evo vidite, ja sam pojeo dvije šnite ujutro, imam još puno, ne bih mogao sve pojesti sam. Tu su mi negdje papirnati tanjurići... Samo mi baloni fale, jel? Izvoli curice, evo i tebi malena. Oprostite, nepristojan sam, nisam vas ni pitao kako se zovete.

- Ja sam Helena, seka se zove Sara.
- Helena i Sara, jako lijepa imena. Koliko imate godina?
- Ja imam sedam, Sara dvije i po.
- Sedam! Jel ideš već u školu?
- Mhm, prvi razred.
- Ma bravo! A ti Saro, ideš li u vrtić? Jedite tortu, nemojte se stidjeti. Ne bi trebala biti prehladna.

Magda ipak nije voljela Ivana koliko je on volio nju. Držala ga je za mlakonju, beskičmenjaka, kukavicu. Često bi ga, kada bi ju uhvatila zlovolja, bockala dovodeći u pitanje njegovu muškost. Najviše su ju živcirale situacije kada bi im primjerice, netko zagradio auto na privatnom parkirnom mjestu, a oni bi morali negdje ići. Ona bi tada kroz zube cijedila riječi poput: probuši mu gume! Razbi mu šofer šajbu! Skini mu tablice! Ivan bi joj rukom pokazivao da se smiri i buncao kako nije problem, mogu naručiti taksi, osoba koja ih je zagradila možda ima dobar razlog. Ili ako bi se netko ubacio u radu za blagajnu; kada bi izašli iz trgovine nazivala bi ga pogrđnim imenima i ispitivala zašto se ne izbori za svoju suprugu i malo dijete, kao što bi svaki pravi muškarac napravio. Dodatno bi ju sekiralo Ivanovo „rasipništvo“, kako je ona nazivala njegovu naviku da bez oklijevanja podari novac svakome tko bi ga zamolio, makar i bilo očito da se radi o prevarantima.

- Vi ste susjede, zar ne? Na kojem katu živite?
- Petom – odgovorila je Helena mljackajući tortu
- Što vam je djedica donio za Božić? Joj Saro, čekaj – požurio je po papirnati ubrus jer je Sari pao otopljeni šlag na haljinicu.

Stvari su se urušile na proljeće prije dvanaest godina: Ivan više nije mogao trpjeti posao, a ni šef njega, jer mu se broj prodaja konstantno smanjivao iz godine u godinu. Dobio je otkaz. A Magdi je to poslužilo kao izlika da zatraži razvod, izbacila ga iz doma i zabranila mu posjećivanje Katarine. No, duboka tuga potrajala je kod Ivana svega nekoliko dana, brzo se vratio na noge, pronašao posao čistača, iznajmio stančić u kojem i danas živi, sada više-manje po svojim pravilima, onako kako ga srce vodi.

- Evogac, ništa strašno srećo. Zamoliti ćeš majku da ti opere. – tepao je Sari dok joj je brisao haljinicu. – Sviđa li vam se torta?

- Mhm...
- Jeste li žedne? Nažalost nemam soka, samo vode, ali utažiti će vam žeđ.
- Ne treba.

Iako su mu Magda i Katarina nedostajale, nikada nije probao doći do njih, nikada ih nije ni slučajno susreo u gradu, možda su se i odselile, nije znao. Nije mrzio Magdu zbog toga što mu je učinila, oprostio joj je. Ivan je uvijek vjerovao da ljubav treba biti bezuvjetna, voljeti nekoga kakav uistinu jest, sa svim manama, nije pokušavao ni na kakav način utjecati na nečije ponašanje, promijeniti nekoga. Nije pokušavao zadržati nekoga tko želi otići.

Djevojčice su se trgnule kada su snažni udarci odjeknuli na ulaznim vratima. Ivan nije pokazao znakove uznemirenosti iako su ga udarci zabrinuli. Rijetko se događa da mu itko uopće zvonji, ili lagano pokuca, a ovakve udarce na svojim vratima nije još nikada čuo.

- Izvolite? – upitao je krupnog ćelavca u potkošulji i trenirci koji mu je stajao pred vratima
- Jesu tu? – upitao je ćelavac nemirno premještajući težište s jedne na drugu nogu
- Tko?
- Ajde mrdaj! – odgurnuo je Ivana i progurao se u njegov stančić
- Bok tata – Helena plaho pozdravi
- Oh, Vi ste njihov...
- Šta radite tu? – ćelavac je nervozno mahao rukama dok se povišenim glasom obraćao curicama – Šta to jedete? Ostavi to!
- Oprostite gospodine...
- A ko si ti? – okrenuo se Ivanu, izbočio je bradu i prijeteći ga gledao u oči – Šta si dao mojoj djeci? Jel ih hoćeš drogirat, a? Šta si ti, neki hipijevski pedofil? Sara, Helena! Ostavite to! Gubite se van! Idite mami! A? Šta si ti, neki drogeraš? Šta si htio s mojom djecom?
- Ne gospodine – Ivan je pokazivao dlanove u znak mira, zadržao je svoj blagi pogled, mirni glas – Vaše kćerkice su mi zvonile na vrata, pjevale su božićne pjesmice. Ja sam ih pozvao unutra da im dam novaca, a budući da mi je...
- Šta im nisi dao novce na vratima ko svako normalan, a? – zgrabio je Ivana za majicu, trzao mu grubom bradom na lice – Nudiš moju djecu tortom jel? Šta si htio s njima?
- Molim Vas, nema potrebe za ovime, objasniti ću Vam sve. Htio sam ih počastiti jer...

- Šta si htjeo, a! Drogirat, pa ih malo popipat? Smeće bolesno! – ispljunuo je veliki hračak na Ivanovo oko
- Ne, danas mi je rođendan, samo sam htio...
- I to na Božić, đubre pedofilsko! Mjesto ti je u zatvoru! – rukom kojom ga je čvrsto držao za majicu počeo ga je repetitivno gurati i povlačiti.
- Nisam pedofil, samo sam im htio dati kolač. Imate prekrasne kćerke.
- Prekrasne jel? Pička ti materina, izrode drogeraški!

Pljas! Ivan se uhvatio za desnu stranu lica. Od snage udarca zavrtjelo mu se u glavi.

- Trebao bi se ošišat i obrijat!

Kada se Ivan uspravio, zadao mu je novi udarac.

- Trebao bi naći posao!

Nakon idućeg udarca Ivan je pao na koljena

- Trebao bi naći ženu!

Nakon udarca nogom u glavu, Ivan je završio na leđima

- Koja bi ti rodila djecu!

Sjeo mu je na prsa i stao ga udarati sad ljevicom, sad desnicom

- Onda ne bi dirao tuđu djecu, pedofilčino!

Ustao se pa ga počeo udarati nogom po stomaku, rebrima, licu i genitalijama.

- Trebalo bi napraviti logor za takve poput tebe. I mučiti vas do kraja života.

Napravio je stanku da mu još jednom pljune na lice.

Ivan je ispljunuo sluzavu krv, u količini kojom bi se mogla napuniti šalica za kavu. Muškarac mu je polomio nos, nedostajalo mu je nekoliko zubi, rasjekao mu je arkadu i vjerojatno polomio pokoje rebro. Svakim pokretom bi ga presjekla bol i nije bilo šanse da se digne s poda.

- Nije mi jasno zašto Bog dozvoljava izrode poput tebe – nastavio je grubijan s uvredama dok je uzimao sada već pomalo otopljenu tortu sa stolića – Kažeš rođendan ti je danas,

jel? Kud baš na Božić? Ko još ima rođendan na Božić? Al aj dobro - sretan rođendan pedofilčino!

Zario je Ivanu cijelu tortu na unakaženo mu lice, pa ga još par puta nagazio kako bi dodatno razmuljao šlag i osigurao da mu dio dospije u usta, oči i nosnice.

- Ako ne želiš dodatne probleme, bolje ti je da razmišljaš o iseljenju – dobacio je još muškarac prije no što mu je stolicom razbio televizor i ostavio ga da bespomoćno leži prekriven krvlju i šlagom.
- Sretan Božić, gospodine – uspio je Ivan mukom izgovoriti, bez primjese sarkazma.

Biti će Ivan dobro, oporaviti će se on, nakon par mjeseci. Morati će se iseliti, ozbiljno je shvatio muškarčevu prijetnju. Nije se naljutio, stvarno mu je iskreno poželio sretan Božić. Sretan Božić svakome, i dobrim i zlim; svim na zemlji mir, veselje; neka noćas ljudi svi budu sretni.

Neće Ivan tražiti osvetu; oko za oko, zub za zub, pa bismo svi oslijepili i postali krezubi. Ivan će se opet osoviti na noge, naći će novi stančić, a možda ni šator ne bi bio loš. A za idući rođendan, iliti Božić, biti će još bolje, možda ne po standardima koje nam društvo uobičajava nametati, ali po standardima Ivana Kristića svakako hoće.